

собою кількісну характеристику якості навчальної діяльності, головною задачею рейтингової системи можна назвати стимулювання пізнавальної діяльності, регулярної самостійної навчальної роботи студентів протягом усього семестру; підвищення їх мотивації оволодіння освітніх програм; формування позитивного досвіду самоосвіти та самовиховання; підвищення рівня організації освітнього процесу. Але студент перекладає відповідальність на викладача (обирає найлегший шлях для себе для набуття необхідного рейтингу, а саме приділяти необхідний час професійній освіті, а участь у громадському, творчому житті ВНЗ, що призводить до пропусків пар без поважних причин).

Нажаль більшість сучасних студентів українських ВНЗ не готові до сприйняття інформації через засоби інформаційної комунікації, наприклад: залучання до аудиторних занять групи за допомогою веб-підключень (вебінари) за допомогою проведення відеоконференцій з використанням Google+ hangout, проведення аудиторних занять з використанням так усім навязаними Facebook та Twitter. Це пов'язано з багатьма факторами. На нашу думку, по-перше це психологічне явище, що вихованно стереотипом старшого покоління, що сприймають прогрес технологій лише для розваг. Тому студенти сприймають більшість завдань, що пов'язані з ПК як щось несерйозне, те що не потребує зусиль, часу на опрацювання та вивчення. По-друге це саморозвиток та сумлінність. «Інтернет забирає кращі» – улюблений жарт підлітків. Нажаль, це не жарт. Адже нездатність зосередитись на конкретному завданні це не відображення активності студента та ознака творчого пошуку, а перший прояв дуже слабких професійних навичок, приречена марнування вільного часу та знищення індивідуальності.

Отже, сучасними успішними тенденціями розвитку та провадження інформатизації освіти є: 1. створення єдиного освітнього простору (особливу увагу хотілось би звернути саме на викладачів, які дійсно зможуть без сторонньої допомоги бути впевненими користувачами цього простору); 2. активне запровадження та успішне використання нових засобів та методів навчання, що орієнтовані на використання інформаційних технологій; 3. регулярний синтез засобів та методів традиційного та комп'ютерного навчання; 4. формування інформаційної етики у навчанні та програмно-методичних комплексів викладачами в єдиному навчальному просторі; 5. зміна змісту діяльності викладача: з «репродуктора» знань через лекції до впевненого користувача ПК, орієнтира нових технологій, (що з одного боку, підвищує творчу активність викладача, а з іншого – потребує високого рівня технологічної та методичної підготовки), саме це надасть перевагу самореалізації «молодих» викладачів та їх значущість у колективі; 6. формування системи безперервного навчання як універсальної форми діяльності, що спрямована на постійний розвиток (наголос на безперервне навчання – адже вирішиться вічна проблема не викладу всього начального матеріалу у зв'язку з карантинном, стихійно-кліматичного явища, відсутністю належного опалення та хворобою самого викладача і т.д.)

Література:

1. Кремень В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті і формування інформаційного суспільства [Текст] // Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. – 2006. – №6. – С. 4-8.
2. Тверезовська Н.Т., Сиротюк М.В. Сприйняття і обробка інформації як умова успішності комп'ютерного навчання / Н.Т. Тверезовська, М.В. Сиротюк // Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи: Зб. наук. праць. – Вип. 1. – Львів, 2006. – С. 608-613.
3. Google Apps для учебных заведений [Електронний ресурс]. – Режим доступу : URL : www.google.com/enterprise/apps/education/products.html. – Назва з екрану.

Жданович Ю.М.,

кандидат педагогічних наук,

*старший науковий співробітник лабораторії соціальної педагогіки
Інституту проблем виховання НАПН України*

АДАПТАЦІЯ ДІТЕЙ ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ДО НОВИХ УМОВ ПОСЕЛЕННЯ: РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ

Внаслідок війни на Сході України відбулася вимушена міграція тисяч сімей до нових поселень. Тому проблема адаптації дітей вимушених переселенців до нових умов проживання є надзвичайно актуальною.

За результатами дослідження, яке ми проводили у Києві та Київській області, було визначено основні проблеми дітей вимушених переселенців у перший рік їхнього перебування у новому місці поселення, а саме: адаптація до нових умов поселення; порушення психологічного стану (високий рівень тривожності, відчуття страху); матеріальні проблеми.

Перш за все, на психологічний стан суттєво вплинув пережитий дітьми стрес. Негативні наслідки тісно пов'язані з мірою (силою) стресу та індивідуальними особливостями кожного з дітей (стресостійкістю).

Навчання в іншій школі, новому шкільному колективі супроводжується достатньо різкими змінами в організації навчально-виховного процесу, що вже само по собі провокує появу труднощів у процесі соціально-психологічної адаптації.

Додатковими причинами, які заважають успішній адаптації переселенців до нових умов поселення та інтеграції їх у шкільний колектив є з боку переселенців: відсутність потреби самоактуалізації; несформованість національної самоідентичності; низька самооцінка; споживацьке ставлення до всіх оточуючих, позиція жертви, якій всі мають допомагати і платити; з боку школярів Київщини: упереджене ставлення до переселенців зі Сходу як до таких, що є причиною війни.

Також виявлено той факт, що значно краще адаптуються до нових умов поселення ті діти, які живуть в оточенні приймаючої громади. В той час, переселенці, які проживають компактно у центрах тимчасового поселення, мають додаткові, специфічні проблеми.

Відповідно до критеріїв та показників адаптованості та інтегрованості дітей вимушених переселенців в нових умовах проживання (змістовно-ціннісний: розуміння сутності прав і обов'язків учня, громадянина; усвідомлення цінності іншого; мотиваційно-цільовий: спрямованість на позитивну взаємодію; психоемоційний стан учнів; діялісно-практичний: прояв активної громадянської позиції; інтеграція в групу однолітків) було визначено три рівні адаптованості дітей вимушених переселенців до нових умов проживання: високий (12,4%), середній (25,7%), низький (61,9%).

Було з'ясовано, що однією з проблем успішної адаптації частини дітей вимушених переселенців до нового соціального середовища є вплив їхніх батьків, які обрали позицію сепарації і стримують дітей у зближенні з ровесниками приймаючої територіальної громади. Більшість дітей розділяють позицію і погляди батьків щодо подій, які відбуваються, середовища і людей, які їх приймають та перебувають поруч. Зважаючи на вищезазначене, ми умовно розподілили дітей із сімей вимушених переселенців на три типи:

1 тип (борці, патріоти): розуміють, що Україна в небезпечі, їхня мала батьківщина захоплена ворогом або проживати там небезпечно і через це вони приїхали сюди. Їм тяжко, вони пережили великий стрес, але розуміють, що тут їм хочуть допомогти, за них вболівають, тому вони щиро намагаються пристосуватися до нових умов, знайти друзів.

2 тип (конформісти): опинившись в умовах поселення, намагаються вижити, їх мало цікавить політика і причини того, що відбувається. Переживши стрес, намагаються не думати ні про минуле, ні про майбутнє країни, малої батьківщини, думають лише про своє благо, власний комфорт, часто є споживачами, до подій та оточуючих ставляться індивідуально.

3 тип (агресивні): вважають, що причиною війни є українська влада і українська армія і засуджують їх; очікують, щоб їм за все заплатили («у стократ»), поведуться так, ніби перед ними «увесь світ в боргу», агресивно налаштовані до всіх оточуючих, вважаючи всіх довкола «ворогами».

З метою здійснення соціально-педагогічної підтримки дітей вимушених переселенців, у відповідності до визначених проблем адаптованості було реалізовано комплексну методичку, спрямовану на підвищення ступеня ефективності здійснення соціально-педагогічної підтримки дітей вимушених переселенців у загальноосвітніх навчальних закладах, що полягала у:

- нівелюванні наявних соціально-педагогічних проблем;
- підвищенні патріотизму та активізації громадянської позиції;
- покращенні стосунків у колективі, спільній діяльності.

Було враховано, що саме за рахунок двосторонньої взаємодії між приймаючою громадою і дітьми вимушених переселенців можлива успішна адаптація та інтеграція останніх у нове соціальне середовище.

У роботі з дітьми-переселенцями нами було обрано такі форми соціально-педагогічної підтримки, які б дозволили їм налагодити процес спілкування та взаємодії з однолітками у приймаючій громаді; покращити свій психологічний стан; за допомогою однодумців і дітей зі схожими проблемами знайти шлях до вирішення своїх проблем; підняти свою самооцінку; відшукати в собі сили до подолання всіх

труднощів і віру в краще майбутнє; самореалізуватися і самовиражатися у новій громаді; брати активну участь у житті нової громади; краще ознайомитися з можливостями нового поселення.

У процесі експериментальної роботи ми зіткнулися з труднощами у роботі з 3 типом дітей-переселенців. Не зважаючи на те, що ці школярі мали насправді багато проблем емоційно-психологічного характеру, проблем у взаємодії з ровесниками та оточенням, вони не завжди бажали співпрацювати з психологом та соціальним педагогом, відповідаючи агресією на спроби допомогти їм чи залучити до якоїсь діяльності, що завважало наданням їм повноцінної соціально-педагогічної підтримки.

Створення клубів спільної творчості та розвитку передбачало об'єднання дітей-переселенців за їхнім бажанням, з метою проведення з ними роботи щодо покращення психологічного стану (зниження рівня тривожності, почуття страху та агресії дітей) за допомогою методів арт-терапії та роботи групи самопомогі. Оскільки у роботі клубу діти брали участь добровільно, то деякі учні-переселенці відмовилися від участі у роботі клубу взагалі, а дехто брав участь не в усіх засіданнях клубу, тобто працював не за повною, запропонованою нами, програмою.

Групи самопомогі були створені з учасників клубу, але лише дітей-переселенців. Під час засідань груп самопомогі діти ділилися своїми проблемами, шукали спільно шляхи вирішення. Наведені історії успішного подолання проблем деякими учнями ставали прикладом для інших або ж допомагали знайти правильний шлях виходу із проблемної ситуації.

З метою налагодження комунікативної взаємодії, подолання ворожого ставлення між дітьми переселенцями і дітьми територіальної громади, сприяння адаптації та інтеграції, на деякі заняття роботи клубів долучалися бажані діти з приймаючої громади.

Під час роботи клубу використовувалися такі арт-терапевтичні методи: лялькотерапія, ігротерапія, казкотерапія, ізотерапія, зокрема такі ізотерапевтичні техніки як: проектне малювання, мандала, клякси, монотипія. Також успішними у роботі з дітьми переселенцями були техніки з крупами, паперопластика, оригамі, пластичні матеріали.

Внаслідок такої роботи у дітей-переселенців знизився рівень агресії, тривожності, страху. Також така робота допомогла в налагодженні спілкування, партнерської взаємодії як між дітьми-переселенцями між собою, так і з дітьми приймаючої громади.

З метою підвищення патріотизму та активізацію громадянської позиції дітей із сімей вимушених переселенців було залучено до активної виховної і розвивальної діяльності у позаурочний час, зокрема до добровільної діяльності на підтримку воїнів АТО (написання листів, малюнки, виготовлення оберегів, плетення маскувальних сіток), що дозволило їм відчути себе співучасниками боротьби за визволення їхньої малої батьківщини; проведення пізнавально-виховних заходів, які дозволяють краще пізнати традиції, культуру та історію українського народу, ознайомитися з народними промислами України.

Слід зазначити, що за цим напрямком більш активну участь брали діти-переселенці 1-го та 2-го типу. Школярі, умовно віднесені до 3-го типу відмовлялися брати участь у добровільній діяльності на підтримку воїнів АТО.

Для дітей-переселенців спільно з дітьми приймаючої громади було проведено такі пізнавально-виховні заходи як «Діти - наше майбутнє», «Пізнай свою історію – вона єднає!», «Від минулого в майбутнє», «Моя Україна». Особливо успішним було проведення етноквесту «У пошуках заповіту Великого князя».

Ефективним у роботі зі школярами був тренінг адаптації, у якому взяли участь як діти із сімей вимушених переселенців, так і діти з приймаючої громади.

Визначення рівнів адаптованості та інтегрованості дітей вимушених переселенців у нових умовах проживання по завершенню експерименту відбувалося згідно з попередньо визначеними критеріями і показниками. Результати засвідчили, що на кінець експерименту відбулися значні зрушення у рівнях адаптованості дітей вимушених переселенців. Так, високий рівень зріс 4,6% і становить 17,0%; середній рівень зріс на 13,7% і становить 39,4%, а низький рівень зменшився на 18,3% і складає 43,6%.

Дані експериментального дослідження potwierджують ефективність запропонованої методики і дають підстави продовжити її впровадження в інших регіонах.

Література:

1. Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді : монографія / [Алексєєнко Т.Ф., Жданович Ю.М., Куниця Т.Ю. Малиношевський Р.В., Сергєєва Н.В.] / за заг. ред. Т.Ф. Алексєєнко. – К.: ТОВ «Задруга», 2017. – 168 с.

2. Організація соціально-педагогічної підтримки школярів групи ризику : методичний посібник / [Алексєєнко Т.Ф., Жданович Ю.М., Куниця Т.Ю. Сергєєва Н.В.] / за заг. ред. Т.Ф. Алексєєнко. – К.: ТОВ «Задруга», 2017. – 168 с.